

Պաշտոնական ընդդիմախոս

Ա.Մ. Խաչատրյանի

Կ Ա Ր Ծ Ի Ք Ը

Լիլիթ Հայկազի Մուրադյանի՝ «Իրավաստեղծ գործունեության հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում. տեսական և մեթոդաբանական ասպեկտները» թեմայով ԺԲ.00.01-«Պետության և իրավունքի տեսություն ու պատմություն, պետական և իրավական ուսմունքների պատմություն» մասնագիտությամբ իրավաբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար ներկայացված ատենախոսության վերաբերյալ

Պաշտպանության նեկայացված թեկնածուական ատենախոսությունը նվիրված է պետության կարևորագույն գործառույթներից մեկի՝ իրավաստեղծ գործունեության հիմնախնդիրների բացահայտմանը, ինչպես նաև այդ գործունեության տեսական ու մեթոդաբանական տեսանկյունների վերլուծությանը:

Հետազոտության թեմայի արդիականությունը կասկած չի հարուցում, քանի որ այն բոլոր հասարակարգերում միշտ եղել է արդիական ու հրատապ, առավելապես անցումային հասարակական-քաղաքական համակարգերում, այդ թվում՝ Հայաստանի Հանրապետության պարագայում, որտեղ պետության Հիմնական Օրենքում 2015թ. կատարված արմատական փոփոխությունների արդյունքում տեղի է ունենում ինտենսիվ իրավական գործընթաց՝ գործող օրենսդրությունը Սահմանադրությանը համապատասխանեցնելու նպատակով: Նման իրավիճակում կարևորվում է իրավաստեղծ գործունեության տեսական նոր մոտեցումների մշակումը, ինչն այս կամ այն չափով կնպաստի իրավաստեղծ գործունեության կատարելագործմանը և օրենսդրական ակտերի որակական հատկանիշների ապահովմանը:

Հայրենական և խորհրդային իրավաբանական գրականության մեջ մեծ ուշադրություն է դարձվել իրավաստեղծ գործունեությանն առնչվող տեսական և մեթոդաբանական հարցերի գիտական մշակմանը: Դրանց առաջադրման և լուծման գործում նշանակալի ավանդ են ունեցել հայրենական և ռուս մի շարք տեսաբաններ: Ներկա հետազոտական աշխատանքը, այդ առումով, պայմանավորված է մեր երկրում սահմանադրական փոփոխությունների հետևանքով իրավաստեղծ գործունեության ոլորտում առկա իրավիճակի գնահատման և դրա արմատական բարելավմանն ուղղված տեսական ու գործնական առաջարկությունների մշակման անհրաժեշտությամբ:

Քննարկվող հետազոտության առարկան է իրավաստեղծման տեսական և գործնական հիմնահարցերի համակողմանի ուսումնասիրությունը, որի նպատակն է իրավաստեղծման էության, հասկացության և սկզբունքների, այդ գործընթացի կառուցակարգերի տեսական և մեթոդաբանական հիմնախնդիրների գիտական վերլուծությունը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետությունում իրավաստեղծ գործունեության կատարելագործման և ազգային օրենսդրության համակարգի զարգացման հիմնական ուղղությունների ու առաջնահերթությունների վերաբերյալ կոնկրետ առաջարկությունների մշակումը:

Իր առջև դրված նպատակին հետամուտ՝ ատենախոսը փորձել է լուծել հետևյալ

խնդիրները:

1) վերլուծել իրավաստեղծման հասկացությունը, էությունը և իրավաբանական բնույթը, բացահայտել դրա կառուցվածքն ու գործառույթները՝ իրավական կարգավորման գործընթացում,

2) վեր հանել իրավաստեղծման հետ կապված համակարգային կազմակերպական հիմնախնդիրներն ու դրանց առանձնահատկությունները,

3) բացահայտել իրավաստեղծման կառուցակարգի առանձնահատկությունները, այդ գործընթացում առկա հիմնախնդիրները, ինչպես նաև մշակել առաջարկություններ՝ միտված իրավաստեղծ գործունեության և իրավակիրառ պրակտիկայի իրավական կարգավորման հետագա կատարելագործմանը:

Աշխատանքի ուսումնասիրությունից կարելի է եզրակացնել, որ հեղինակին հաջողվել է պատշաճ գիտական խորությամբ լուծել իր առջև դրված խնդիրները և հետազոտության արդյունքների հիման վրա ձևակերպել տեսական ու կիրառական նշանակություն ունեցող կոնկրետ առաջարկություններ:

Քննարկվող ատենախոսական աշխատանքի գիտական նորույթը դրսևորվում է իրավաստեղծ գործունեության մշակույթի զարգացման գործընթացում իրավաստեղծման կառուցակարգերի կատարելագործման և դրա ներուժի բացահայտման մեջ: Աշխատանքում հիմնավորվում է, որ իրավաստեղծման կառուցակարգերի գործընթացի գիտական հետազոտությունների գերակայությունը, ինչը բացահայտում է իրավաստեղծմանն առնչվող հիմնահարցերի հետազոտության նոր փուլ, իրավակազմավորման խնդիրների լուծման համար նոր մոտեցումների անհրաժեշտություն և դրանց գործնական կիրառում՝ նպատակ ունի բարելավել ընդունվող նորմատիվ-իրավական ակտերի որակը և իրավակարգավորումների արդյունավետությունը:

Հետազոտական աշխատանքի տեսական նշանակությունը նրանում է, որ հեղինակի կողմից ձևակերպված հետևությունները, եզրահանգումները, եզրակացություններն ու իրավաստեղծ գործունեության վերաբերյալ ներկայացվող նոր հարցադրումներն ու մոտեցումները խորացնում են մեզանում առկա գիտելիքները իրավունքի տեսության տվյալ բնագավառի վերաբերյալ և կարող են տեսական հիմք հանդիսանալ նշված հիմնահարցերի հետագա ուսումնասիրությունների համար:

Հետազոտության գործնական-կիրառական նշանակությունը նրանում է, որ ատենախոսական աշխատանքի հիմնադրույթները և արդյունքները կարող են օգտագործվել օրինաստեղծ և իրավաստեղծ գործունեության, իրավակիրառ և իրավամեկնողական գործընթացներում՝ հիմք հանդիսանալով դրանց կատարելագործման համար, ինչպես նաև օգտագործվել ուսումնական դասընթացների ժամանակ:

Մեր կարծիքով, ատենախոսության գիտական արդյունքները հիմնավորվում են ազգային իրավաստեղծ պրակտիկայի քննական վերլուծությամբ, մասնագիտական գրականության լիարժեք օգտագործմամբ, ինչպես նաև ընդունված դատաիրավական և այլ բարեփոխումների հայեցակարգերի ու ծրագրերի համադրման և իրավահամեմատական համակողմանի քննարկումների և վերլուծությունների արդյունքներով:

Ինքնատիպ են հեղինակային դատողությունները Հայաստանի Հանրապետությունում օրենսդրության զարգացման հայեցակարգի և համապետական ծրագրի մշակման, այդ նպատակով նոր օրենսդրության

համակարգի հիմնադրույթների ստեղծման անհրաժեշտության մասին, որի նորմատիվ-իրավական բովանդակությունը պետք է ներառի համամարդկային և ազգային արժեքները, սոցիալական արդարության և տեսական-իրավական հավասարության սկզբունքները, մարդու իրավունքների ու ազատությունների իրական երաշխավորման կառուցակարգերը: Դրա հետ մեկտեղ, աշխատանքում առկա են գիտական հետաքրքրություն ներկայացնող հետևություններ՝ ազգային օրենսդրության ընդհանուր հայեցակարգի զարգացման հիմնական միտումների և ուղղությունների վերաբերյալ, որոնք ընդգծում են կատարված հետազոտության գործնական նշանակությունն ու կիրառական արժեքը:

Ընդհանուր առմամբ դրական գնահատելով կատարված աշխատանքը, այդուհանդերձ դրա վերաբերյալ ունենք առանձին դիտողություններ և նկատառումներ, որոնք միտված են առավել կատարյալ դարձնել քննարկվող հետազոտությունը:

1. Այսպես, հեղինակն իր աշխատանքի առաջին գլխի շրջանակներում, թերևս պետք է անդրադառնար իրավաստեղծ գործունեության միջազգային պրակտիկայի, ինչպես նաև ժամանակակից հայեցակարգային միտումների վերլուծությանը, ինչը սակայն աստենախոսության շարադրանքում բացակայում է: Այս կապակցությամբ պետք է նկատենք, որ հեղինակային հրապարակումներից 2018թ. լույս տեսած մենագրությունը (184 էջ ծավալով) նվիրված է հենց նշված հարցերի լուսաբանմանը:

2. Պաշտպանության ներկայացվող հիմնական դրույթների 13-րդ կետում (էջ 12), հեղինակն անդրադառնալով իրավաձևավորող գործոնների համալիրին և կարևորելով դրանց դերը իրավաստեղծ գործընթացում, առանձնացնում է տնտեսական, սոցիալական, քաղաքական, միջազգային-իրավական և այլ գործոնները, որոնց ճիշտ հաշվառումը, ինչպես արդարացիորեն նկատում է աստենախոսը, կարող է էական ազդեցություն ունենալ օրինագծերի հիմնադրույթների մշակման որակի վրա և պայմանավորել կանխատեսելի իրավակարգավորումների արդյունավետությունը: Միանգամայն համաձայն լինելով նշված գիտական հիմնադրույթի բովանդակությանը պետք է նկատենք, որ բուն աստենախոսական աշխատանքում բավարար անդրադարձ չկա վկայակոչված գործոնների և իրավաստեղծ գործունեության բնագավառում դրանց դերակատարմանն առնչվող հարցերի գիտական լուսաբանմանը:

3. Աշխատանքը կարծում ենք կշահեր, եթե դրա 3-րդ գլխի շրջանակներում աստենախոսն անդրադառնար ՀՀ Նախագահի 2012թ. հունիսի 30-ի կարգադրությամբ հաստատված «Հայաստանի Հանրապետության իրավական և դատական բարեփոխումների 2012-2017թթ. ռազմավարական ծրագրի» և Հայաստանի Հանրապետությունում իրավաստեղծ գործունեության հիմնախնդիրների գնահատման լույսի ներքո այդ փաստաթղթի ունեցած դերակատարությանն առնչվող հարցերի շրջանակի լուսաբանմանը:

Մատնանշված դիտողություններն ու նկատառումներն ունեն մասնավոր բնույթ և չեն ստվերում Լ.Մուրադյանի աշխատանքի ընդհանուր առմամբ դրական գնահատականը:

Ատենախոսությունը և սեղմագիրը պատրաստված են դրանց ներկայացվող պահանջներին համապատասխան, իսկ աշխատանքի թեման և բովանդակությունը համապատասխանում են ընտրված մասնագիտությանը:

Ատենախոսության կառուցվածքը հեղինակին թույլ է տվել համակարգային, բազմակողմանի, ամբողջական և ճիշտ եղանակով լուծել հետազոտության թեմայի

վերաբերյալ առաջ քաշված խնդիրները: Ատենախոսության սեղմագիրն արտացոլում է հետազոտության հիմնական դրույթները, իսկ ՀՀ Բարձրագույն որակավորման կոմիտեի կողմից հաստատված՝ գիտական հրատարակությունների համար ընդունելի պարբերականներում հեղինակի հրապարակած հոդվածները բավարար չափով արտացոլում են ատենախոսության հիմնական արդյունքները:

Վերը շարադրվածը հիմք է տալիս եզրակացնել, որ Լիլիթ Հայկազի Մուրադյանի «Իրավաստեղծ գործունեության հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում. տեսական և մեթոդաբանական ասպեկտները» թեմայով ատենախոսությունն իրենից ներկայացնում է արդիական, գիտական նորույթ պարունակող, տեսական և գործնական նշանակություն ունեցող ավարտուն և ինքնուրույն ուսումնասիրություն, որը պարունակում է իրավունքի տեսության, իրավաստեղծ գործունեության և իրավակիրառ պրակտիկայի համար կարևոր նշանակություն ունեցող խնդիրների վերաբերյալ գիտականորեն հիմնավորված լուծումներ: Աշխատանքը համապատասխանում է «Հայաստանի Հանրապետությունում գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգ»-ով սահմանված պահանջներին, ուստի դրա հեղինակն արժանի է իր կողմից հայցվող գիտական աստիճանի շնորհմանը:

Պաշտոնական ընդդիմախոս՝
Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր

Ա.Մ. Խաչատրյան
Ա.Մ. Խաչատրյան

Ա.Մ.Խաչատրյանի
Մտորագրության իսկությունը հաստատում եմ՝
ՀՀ Քննչական կոմիտեի գլխավոր
քարտուղար

Ա.Նիկոյան

20 դեկտեմբերի 2020թ.